

Gospodarsko ozadje spora na bližnjem vzhodu

Revolucija v Iraku je ponovno postavila nafto Srednjega Vzhoda v center svetovne pozornosti. Čeprav se to pot ni bati akutnega pomanjkanja nafte kot je bil to primer ob priliki blokade sueškega prekopa in istočasni prekinitev iraškega petrolejskega sveta zaskrbljeno obračajo v ta kot sveta. V nasprotju s situacijo, ki je nastala ob sueški krizi, je namreč trenutno zaradi depresije ponudba nafte mnogo večja kot pa je povpraševanje, tako da so se v zadnjem času celo ustvarile rezerve. Črpalne kapacitete v Mexiki in Venezueli pa so le delno izkoriščene, a v lukah leži nezaposlenih 370 tankarjev za nafto s skupno ca. 6 milijonov ton kapacitete, kar predstavlja ca. 11 % celotne svetovne tankarske flote. Poleg vsega tega pa trenutno tudi proizvodnja in transport nafte iz Iraka še brezhibno funkcionira.

To pot je predmet pozornosti v prvi vrsti vprašanje bodoče preskrbe z nafto iz Bližnjega Vzhoda. Ze nekaj skopih številčk pusti sklepati kakšen pomen imajo arabske države danes v preskrbi modernega sveta z nafto. V zadnjih 20 letih je proizvodnja nafte ob Perzijskem zalivu zrastle od 6 na 20 % celotne svetovne proizvodnje. Leta 1938 je znašala proizvodnja nafte v arabskih deželah 16 milijonov ton, a leta 1957 že 178 milijonov ton. Za primerjavo lahko navedemo, da je v istem času zrastle proizvodnja nafte v ZDA od 170 milijonov ton na 380 milijonov ton. V celotni svetovni proizvodnji so torej predstavljale:

	Leta	
	1938	1957
ZDA	42	62
Arabske države	6	20

Za hiter dvig proizvodnje nafte na Srednjem Vzhodu sta bila merodajna dva faktorja:

1. relativno nizki proizvodni stroški na tem področju;
2. hiter povojni gospodarski vzpon Zahodne Evrope.

Relativno nizki proizvodni stroški so v zvezi z izredno ugodnimi geološkimi razmerami. Za primer navajamo, da v Kuveitu lahko nafta, ki priteka iz tal z velikim pritiskom, po ceveh odteče v tankarje, brez kakršnihkoli črpalk. Za nafta polja, ki so bila na tem področju odkrita in črpana po II. svetovni vojni, je bilo potrebno skupno komaj 300 vrtnih strojev, medtem ko so v ZDA v istem obdobju postavili 58.400 stolpov, ki so služili delno raziskovalnim namenom, delno pa vzdrževanju tekoče produkcije.

Brez povojne konjunktore Zahodne Evrope bi količina nečrpane nafte v Perzijskem zalivu ne porasla tako hitro. Zapadna Evropa je tržišče, ki leži trenutno zelo ugodno za nafto Bližnjega Vzhoda. Devet desetih svetovne proizvodnje nafte se je v letu 1957 načrpalo na štirih področjih in to v:

ZDA	380 milijonov ton
Bližnji Vzhod	178 milijonov ton
Venezuela	153 milijonov ton
Na naftonosnih področjih SZ	111 milijonov ton

Za primerjavo s temi podatki, navajamo, da je znašala potrošnja nafte osem desetih celote v naslednjih deželah:

ZDA	425 milijonov ton
SZ	105 milijonov ton
Zapadna Evropa	148 milijonov ton
Južna Amerika	63 milijonov ton

Ti podatki kažejo, da razpolaga samo Venezuela in Bližnji Vzhod s proizvodnjo nafte, ki je po količini znatno večja kot pa potrošnja.

Bližnji Vzhod pa ni pomemben samo za evropsko preskrbo z nafto, od katere je v letu 1957 pokrtil približno 70 %. Rezerve nafte so namreč na Srednjem Vzhodu po cenitvah mnogo večje kot one v ZDA in Venezueli. Te cenitve se sicer iz leta v leto korigirajo, vendar brez dvoma drži trditev, da je po rezervah nafte trenutno najbogatejše področje Srednji Vzhod. To dejstvo arabske države sedaj tudi že izkoriščajo pri svojih pogajanjih za koncesije, ki jih dajejo inozemskim petrolejskim družbam. Klavzula o razdelitvi dobička 50:50, ki jo 8 največjih svetovnih petrolejskih koncernov sicer še čvrsto drži, se je prvič porušila leta 1957, ko je državna italijanska petrolejska družba Agip Mineraria sklenila z državno perzijsko petrolejsko družbo pogodbo glasom katere prejme perzijska družba praktično 75 % neto dobička. Medtem je tudi japonska petrolejska družba dobila slično koncesijo v Saudovi Arabiji, pri kateri plača 56 % čistega dobička. V aprilu letošnjega leta pa je tudi Panamerican Petroleum Corporation v Iranu sklenila pogodbo, po kateri odstopa 75 % dobička perzijski družbi. Tudi pravkar odstranjena vlada Iraka se je zadnje čase že resno pogajala z iraško petrolejsko družbo o podeljevanju delnih koncesij

drugim družbam, ki bi plačale večji delež državi.

Višja udeležba na dobičku predstavlja pri teh deželah seveda malo, kajti največji del petroleja še vedno poberejo tiste petrolejske družbe, ki imajo stare pogodbe s klavzulo delitve dobička 50:50. 8 največjih petrolejskih družb je črpalo leta 1957 skupno 483 milijonov ton nafte in je istočasno deželah Srednjega Vzhoda, zahvaljujoč svoji prodajni organizaciji, osigurala naslednje odstotke državnih dohodkov, ki potekajo iz udeležbe na dobičku pri črpanju nafte: Kuveit 90 %, Perzija 45 %, Irak 50 % Saud Arabija 75 %. Poleg tega so te družbe del svojih dobičkov tudi ponovno investirale v te dežele. Po II. svetovni vojni je bilo v deželah Srednjega Vzhoda vloženih 3 milijarde dolarjev za investicije na naftinih področjih, 3 milijarde dolarjev znaša več kot je bila celotna ekonomska pomoč Amerike Evropi po II. svetovni vojni. Seveda pa na drugi strani ne smemo pozabiti, da so te investicije zaradi ugodnih geografskih pogojev bile dobro naložene in so se hitro obrestovale, zlasti če jih primerjamo s 50 milijardami dolarjev, ki so jih petrolejske družbe morale vložiti v naftonosna področja ZDA, kjer pa danes načrpajo komaj 1 krat več nafte kot na Srednjem Vzhodu, kljub temu, da je bilo vloženih 15 krat več sredstev.

(Številčni podatki iz »Dresdner Bank Aus-senhandelsdienst«.) Ivan Jakop

Nekaj primerov izračuna osebnih dohodkov

Kaj moramo vedeti, ako hočemo pristopiti k izračunu osebnega dohodka?

Ze nadpis tega sestavka kaže, da bomo obravnavali enostavne primere in da pri obravnavanju ne bomo prešli v razne odtenke predpisov, ker so slednji celo za razumevanje izvežbanega človeka včasih težki.

Od začetka leta prejemo osebne dohodke po novih (kosmatih) zneskih tarifnih postavk. Stare tarifne postavke se preračunajo v nove v glavnem po naslednjih tabelah:

a) mesečne plače:

Dosedanje tarifne postavke	Količnik s katerim je pomnožiti dosed. tarifno postavko	Znesek za kolikor se zmanjša zmož., da se dobi nova (kosmata) tar. post.
do 12.420 din	1,610.306	—
od 12.421 do 24.150 din	1,705.029	1,176.47
od 24.151 do 35.190 din	1,811.594	3,750.00
nad 35.191 din	2,415.458	31,666.67

b) urne plače:

	Količnik s katerim je pomnožiti dosed. tarifno postavko	Znesek za kolikor se zmanjša zmož., da se dobi nova (kosmata) tar. post.
do 60	1,610.306	—
od 61 do 116	1,705.029	5.65
od 117 do 169	1,811.594	18.03
od 170 do 262	2,070.393	61.81
nad 263	2,415.458	152.24

Poizkusimo sedaj na nekaj primerih preračunati staro tarifno postavko na novo.

Stara tarifna postavka znaša mesečno 9.000 din. Ako to tarifno postavko pomnožimo s faktorjem 1,610306 dobimo zmožek 14.492,754. Po predpisih se ta zmožek pri mesečnih zneskih zaokroži navzgor do 100, ter pri urnih zneskih na 1 din. Zaokroženi zmožek 14.492,754 znaša torej 14.500 din in je torej znesek 14.500 din nova tarifna postavka.

Stara tarifna postavka znaša mesečno 14.000 din ako to tarifno postavko pomnožimo s faktorjem 1,705029 dobimo potem zmožek 23.870.406. Od tega zneska moramo odšteti znesek 1.176.47 din, ter dobimo tako zmanjšani zmožek 22.693.936 din. Ta znesek moramo zaokrožiti navzgor do 100 din in dobimo tako novo tarifno postavko 22.700 din.

Stara tarifna postavka znaša urno 40 din. Ako to tarifno postavko pomnožimo s faktorjem 1,6100306 dobimo zmožek 64.41224. Ker v tem primeru nimamo odbitka in moramo ta znesek zaokrožiti navzgor do 1 din, znaša nova tarifna postavka 65 din.

Stara tarifna postavka znaša urno 80 din. Ako to tarifno postavko pomnožimo s faktorjem 1,705029 dobimo zmožek 136.40232. Ta zmožek moramo zmanjšati za 5,65 din ter dobimo zmanjšani zmožek 130.75232, ki ga pa moramo zaokrožiti navzgor na 1 din. Nova tarifna postavka torej znaša 131 din.

Tako si vsakdo lahko izračuna novo (kosmato) tarifno postavko. Nove tarifne postavke pa so že izračunane po tabeli, ki je objavljena v Ur. I. FLRJ št. 12 v letu 1958.

Nove (kosmate) tarifne postavke nam morajo biti znane, kajti slednje tvorijo med drugim tudi del osnove za proračunski prispevek iz osebnega dohodka, ter za prispevek za socialno zavarovanje in stanovanjski prispevek.

V osnovo za prispevek pa spadajo razven tarifne postavke vsi skupni mesečni prejemki, ki jih prejema delavec pri izplačilu osebnega dohodka na kakršnikoli podlagi in to pri izplačevalcu, s katerim je delavec v stalnem delovnem razmerju. V zakonu so predvideni točno določeni prejemki, ki se ne štejejo v osnovo kot n. pr. otroški dodatki, nagrade za delo vajencev in dr.

Kako se izračuna proračunski prispevek iz osebnega dohodka nam pove naslednja lestvica:

Osnova prispevka:	se plača prispevek:
do 20.000 din	10 %
nad 20.000 do 40.000 din	2.000 + 15 %
	od zneska med
	20.000 in 40.000 din
nad 40.000 do 60.000 din	5.000 + 20 %
	od zneska med
	40.000 in 60.000 din
nad 60.000 do 100.000 din	9.000 din + 30 %
	od zneska med
	60.000 in 100.000 din
nad 100.000 din	21.000 din + 40 %
	od zneska
	nad 100.000 din.

Če torej znašajo skupni mesečni prijemki 15.000 din, bi znašal prispevek 1.500 din. Ako znašajo skupni mesečni prijemki 25.000 din, potem se izračuna prispevek tako, da se vzame kot prispevek znesek 20.000 din ter 15 % od zneska 5.000 din kar znaša 750 din. Skupno znaša torej prispevek v tem primeru 2.750 din. Ako znašajo skupni mesečni prijemki 50.000 din, potem se izračuna prispevek tako, da se vzame 5.000 din ter 20 % od 10.000 t. j. 2.000 din kar znaša skupno 7.000 din. Ako znašajo skupni mesečni prijemki 80.000 din, potem se izračuna prispevek tako, da se vzame 9.000 din ter 30 % od zneska 20.000 din, t. j. 6.000 din, kar znaša skupno 15.000 din. Ako pa znašajo skupni mesečni prijemki nad 100.000 din, potem se izračuna prispevek tako, da se vzame 21.000 din ter od presežka nad 100.000 din 40 odstotkov.

Prispevek za socialno zavarovanje se izračuna po stopnji 24 % ter stanovanjski prispevek po stopnji 7 %. Ta prispevka se izračunavata tako, da se od dohodka najprej odšteje proračunski prispevek.

Posamezno izračunavanje bi bilo dokaj zamudno, zato je bila izdana v Ur. listu FLRJ št. 12 iz leta 1958 tabela št. I v kateri so že izračunani vsi prispevki tako posamezno, kakor v skupnem znesku. Pri tem bi bilo opozoriti, da ta tabela neznatno odstopa od izračunov, ki bi jih napravili po splošnih tabelah in to iz razloga, ker veljajo izračunani prispevki tudi za zneske, ki so med čistimi stotnicami.

Primer enostavnega izračuna

Stara tarifna postavka znaša 46 din ter znaša nova (kosmata) tarifna postavka 75 dinarjev.

Pri mesečno izvršenih 208 ur rednega dela, znašajo mesečni prijemki 208 krat 75 din, t. j. 15.600 din.

Od teh prijemkov se odbije:

a) proračunski prispevek	1.550 din
b) prispevek za soc. zav.	
in stanov. pr.	4.324 din
Skupni odbitki	5.874 din

Ostane za izplačilo 9.726 din.

Kako se odražajo izvršene nadure?

Ako vzamemo izplačane prijemke po prejšnjem primeru, t. j. 9.726 din in delimo ta znesek z 208, dobimo znesek za dejansko opravljeno uro v iznosu 46,6 din. Če k temu prištejemo 50 %, t. j. 23,3 din, dobimo 69,9 din. Toliko bi torej znašala ena nadura. Po izračunu brez prispevkov pa znaša nadura v kosmatih zneskih 75 din ter 50 %, t. j. 37,5 din kar znaša skupno 112,5 din.

Če opravi delavec s staro tarifno postavko 46 din 8 nadur v mesecu, potem je njegov izračun naslednji:

a) redni mesečni zaslužek	15.600 din
b) 8 nadur à 112,5	900 din
Skupni prijemki	16.500 din

Odbitki znašajo:

a) proračunski prispevek	1.640 din
b) prisp. za soc. zav.	
in stanov. prispevek	4.576 din
Odbitki skupno	6.216 din

Ostane za izplačilo 10.284 din.

Ako od tega zneska 10.284 din odštejemo čisto izplačilo, ki bi ga delavec dobil, če bi ne

delal nadure, t. j. znesek 9.726 din (gl. prejšnji primer) nam ostane znesek 558 din, ki ga vzamemo kot znesek za 8 opravljenih nadur. Če ta znesek delimo z 8, vidimo, da nam je bila ena ura nadurnega dela izplačana po 69,7 dinarjev.

Po sličnih izračunih vidimo, da nam je bila izplačana ena

nadura pri 16 opravljenih nadur po 69,2 din nadura pri 24 opravljenih nadur po 69,8 din nadura pri 32 opravljenih nadur po 69,6 din nadura pri 40 opravljenih nadur po 69,7 din nadura pri 56 opravljenih nadur po 68,7 din nadura pri 80 opravljenih nadur po 67,9 din

Iz slednjega vidimo, da nastopajo le pri zelo velikem številu nadur neznatne razlike, medtem, ko so zneski tja do okoli 40 opravljenih nadur več ali manj isti; in to enaki, kot bi jih brez vseh navedenih okoliščin morali dobiti, to je 69,7 din. Ker je slišati, da se ne izplača opravljeni nadure z ozirom na davek, naj služi spredaj navedeni izračun, da je ta bojazen več kot preveč.

Nekoliko, ali ne bistveno, pa se izpremeni izračun, v kolikor so se povečali dohodki po drugem naslovu. Vzemimo primer, da se je v izplačilnem mesecu izplačal še tkzv. »dobiček« v iznosu 50 % na redne mesečne prijemke. V tem primeru, ako jemljemo zopet staro tarifno postavko 46 din, znašajo mesečni prijemki 15.600 din in 50 % 7.800 din, skupno torej 23.400 din. Skupni odtegljaji za prispevke znašajo 8.945 din ter ostane za izplačilo 14.455 dinarjev.

V tem primeru bode izplačana ena nadura pri 8, 24, 40, 56 in 80 nadurah enako po 66 din, in torej odstopa od 69,9 din za 3,9 din.

Kumulativni izračun prispevkov

Vsi spredaj navedeni primeri veljajo le v kolikor se upošteva izračun le za en mesec. V teku leta pa je izračun malo drugačen, ker se vsak mesec skupni prijemki seštevajo in se izračunavajo povprečni mesečni prijemki, ter se od teh povprečnih mesečnih prijemkov izračunavajo prispevki. Za lažje razumevanje, bomo v naslednjih primerih vzeli le primer povprečja, ko je bil delavec vse delovne dni na delu, v posebnem sestavku pa bomo navedli primere, kako se izračunava povprečje, če je bil nekdo zaradi bolezni, dopusta in slično odsoten.

Poglejmo si primer kumulativnega izračuna. Da bi bila slika popolnejša, ga bomo primerjali s čistimi mesečnimi izračuni.

Vzamemo zopet primer s staro tarifno postavko 46 din na uro. Skupni dohodki so se kretali kot sledi:

1. v januarju	15.600 din	(samo redni zaslužek po t. p.)
2. v februarju	15.600 din	redni zaslužek
	9.000 din	80 nadur
	24.600 din	skupno
3. v marcu	15.600 din	redni zaslužek
	9.000 din	nadure
	7.800 din	dobiček
	32.400 din	skupno

Če bi izračunali prispevke za vsak mesec posebej, potem bi znašalo izplačilo:

1. januar — dohodek	15.600 din, prispevki	5.874 din, ostane za izplačilo	9.726 din.
2. februar — dohodek	24.600 din, prispevki	9.441 din, ostane za izplačilo	15.159 din.
3. marec — dohodek	32.400 din, prispevki	12.666 din, ostane za izplačilo	19.734 din.

Skupno po mesecih za izplačilo:

januar	9.726 din
februar	15.159 din
marec	19.734 din
skupno	44.619 din

Po kumulativnem izračunu pa je izračun naslednji:

1. v januarju je izračun enak, ter ostane za izplačilo 9.726 din.
2. v februarju je potrebno najprej sešteti dohodek januarja in februarja to je 15.600 din in 24.600 din, kar da skupno 40.200 din. Ta seštevček se mora nato deliti z dve, da dobimo

povprečni mesečni zaslužek, to je 20.100 din. Od tega zneska je nato poiskati povprečne mesečne prispevke, ki znašajo:

a) za proračunski prisp.	2.000 din
b) za prisp. za soc. zav.	
in stanovanjski prispevek	5.580 din
skupno prispevki	7.580 din

Kot že rečeno, je to mesečni prispevek in ker delamo izračun za dva meseca, moramo te prispevke pomnožiti z dve. Prispevki za oba dva meseca torej znašajo:

a) proračunski prispevek	4.000 din
b) prisp. za soc. zav.	
in stan. prispevek	11.160 din
skupni prispevki	15.160 din

Ako ta znesek za prispevke 15.160 din odštejemo od skupnih dohodkov obeh mesecev 40.200 din, potem dobimo znesek 25.040 din, ki nam ostane za izplačilo in to za oba dva meseca. Ker pa smo že v januarju dobili izplačanih 9.726 din, nam ostane v mesecu februarju za izplačilo le razlika med 25.040 din in 9.726 din, to je 15.314 din.

Nazorneje bi se to prikazalo naslednje:

a) dohodek v januarju	15.600 din
b) dohodek v februarju	24.600 din
skupno	40.200 din

c) 40.200 din : 2 = 20.100 din, kar je povprečni mesečni dohodek.

d) od povprečnega mesečnega dohodka 20.100 din znašajo prispevki za en mesec:

a) 1. proračunski prispevek	2.000 din
b) 1. prisp. za soc. zav.	
in stan. prisp.	5.580 din
skupno	7.580 din

c) 1. skupni prispevki za dva meseca znašajo 2 krat po 7.580 din, to je 15.160 din.

d) Skupni dohodki dveh mesecev 40.200 din, manj prispevki za dva meseca 15.160 din, da znesek za izplačilo 25.040 din.

e) Znesek za izplačilo 25.040 din, manj že v januarju izplačani znesek 9.726 din, da čisto izplačilo v mesecu februarju 15.314 din.

3. Slično je izračunavati izplačilo za marec, pri čemer je vzeti skupni dohodek treh mesecev ter je tudi iskati povprečje za 3 mesece. Če napravimo ta izračun, potem znaša skupni dohodek 72.600 din ter znašajo skupni prispevki 27.825 din, pri čemer ostane za izplačilo 44.775 din, ker smo že dobili v januarju in februarju izplačanih 25.040 din, potem ostane za izplačilo v mesecu marcu 19.735 din.

Po kumulativnem izračunu bi torej dobili naslednja izplačila:

1. v januarju	9.726 din
2. v februarju	15.314 din
3. v marcu	19.735 din
skupno	44.775 din

Iz navedenega primera vidimo, da dobimo po kumulativnem izračunu v treh mesecih več, kot bi sicer dobili po izračunu za posamezne mesece.

Primer izplačila za 8 mesecev s primerjavo

Vzemimo naslednje predpostavke. Stara tarifna postavka znaša 32.500 din, kateri odgovarja nova (kosmata) 55.200 din. Dohodki na to so naslednji:

Januar — samo plača 55.200 din.

Februar — plača 55.200 din, teh. dežurna služba 1.288 din, skupno 56.488 din.

Marec — plača 55.200 din, teh. dežurna služba 1.932 din, skupno 57.132 din.

April — plača 55.200 din teh. dežurna služba 1.288 din, višek 15.800 din, skupno 72.288 din.

Maj — plača 55.200 teh. dežurna služba 1.932 din, skupno 57.132 din.

Junij — plača 55.200 din, teh. dežurna služba 1.288 din, skupno 56.488 din.

Julij — plača 55.200 din, teh. dežurna služba 2.576 dni, višek 15.560 din, nadure 1.991 din, skupno 75.327 din.

Avgust — plača 55.200 din, teh. dežurna služba 1.932 din, nadure 2.390 din, premija (za 8 mesecev) 80.000 din, skupno 136.802 din.

Izračun prispevkov za posamezne mesece ter izplačila brez akumulativnega izračuna bi znašali:

	Dohodek:	Prispevki:	Izplačilo:
januar	55.200	22.615	32.585
februar	56.488	23.197	33.291
marec	57.132	23.511	33.621
april	72.288	31.117	41.171
maj	57.132	23.511	33.621
junij	56.488	23.197	33.291
julij	75.327	32.720	42.607
avgust	139.522	68.590	70.932
Skupno izplačilo 321.119			

Sedaj bomo ta primer izračunali po kumulativnem izračunu:

	Skup. doh.	Skup. prisp.	Ostane za izpl.	Že izplačano	Se izpl. v tek. mesec
	55.200	22.615	32.630	—	32.585
	111.688	45.856	65.832	32.585	33.247
	168.820	69.324	99.496	65.832	33.664
	241.108	99.652	141.456	99.496	41.960
	298.240	123.155	175.085	141.456	33.629
	354.728	146.442	208.286	175.085	33.201
	430.055	178.738	251.317	208.286	43.031
	569.577	244.392	325.185	251.317	73.868
Skupno izplačilo 325.185					

Ker bi se naj premije izračunavale mesečno, bomo preizkusili še kumulativni izračun

tako, da bomo v avgustu izplačano premijo 80.000 din porazdelili na 8 mesecev po 10.000 din.

Izračun bi bil naslednji:

65.200	27.447	37.753	—	37.753
131.688	55.618	76.070	37.753	38.317
198.820	84.045	114.775	76.070	38.705
281.108	120.332	160.776	114.775	46.001
348.240	148.865	199.375	160.776	38.599
414.728	177.090	237.638	199.375	38.263
500.055	211.309	288.746	237.638	51.108
569.577	244.392	325.185	288.746	36.439

Skupno izplačilo 325.185

Po prednjih primerih je razvidno, da je kumulativni izračun ugodnejši ter da da enkratno izplačilo premije za več mesecev skupaj enak izračun, kot pa če to premijo enakomerno razbijemo na več mesecev.

Poročilo komisije za stanovanjske zadeve za delo v času od 1. maja do 31. avgusta 1958

Komisija je ugotovila, da je bilo pri dodeljevanju stanovanj občutiti pomanjkanje enotnih objektivnih meril pri presoji stopnje nujnosti dodelitve stanovanja. Zato si je zadala kot osnovno in najnujnejšo nalogo, da sestavi prioritarno listo prosilcev za stanovanja.

Pri prvem površnem pregledu 214 prošelj je ugotovila, da nastopajo zelo različni socialni in zdravstveni vzroki stanovanjskih stisk. Potreba prosilca sama po sebi pa še ne more biti zadosten razlog, da bi mu podjetje dalo stanovanje. Podjetje mora stremeti, da svojo socialno in stanovanjsko politiko vskladi s kadrovske politiko. Pri dodeljevanju stanovanj se moramo torej ozirati tudi na interese podjetja, bolje rečeno, vsklajevati moramo interese gospodarske organizacije in posameznega delavca.

Da zadosti potrebi po objektivnosti pri dodeljevanju stanovanj, po vsklajevanju interesov skupnosti in posameznikov, po enakih merilih za vsakega in s tem zagotovi čim večjo stopnjo pravičnosti, je komisija sestavila poseben sistem za ocenjevanje stopnje nujnosti. Tabelarično je zbrala vse raznovrstne pogoje, v katerih žive prosilci in ki povzročajo njihovo stanovanjsko stisko. Zbrala je tudi pogoje, ki s stališča podjetja dajejo posameznemu prosilcu prednost. Tabela, kot ključ za sestavo prioritarnih list, je sestavljena torej tako, da meri proizvodni interes podjetja, pri tem pa upošteva v kar največji meri socialno in zdravstveno ogroženost prosilca. Vidiki, po katerih se daje prosilcu mesto na prioritarni listi so potemtakem proizvodni, zdravstveni in socialni. Ne gre torej le zato koliko je kdo stanovanja potreben, ampak tudi za to koliko ga je vreden dobiti, odnosno koliko je nujno da ga dobi.

Tabela je sestavljena tudi tako, da onemogoča posameznemu članu komisije ali komisiji kot celoti dajati posameznemu prosilcu nezasluzeno prednost.

Posamezne pogoje odnosno njihovo težo se meri s točkami v razponu s čim ožjimi omejitvami, ki pri nekaterih pogojih prehajajo skoraj že v avtomatizem. Pogoj, ki jih komisija upošteva in način merjenja je naslednji:

1. Podjetje stremi, da pridobi in obdrži v delovnem razmerju predvsem strokovne delavce, ki delajo na ključnih in drugih važnih delovnih mestih. Stremi tudi za tem, da vzpodbuja nestrokovne delavce k strokovnemu izobraževanju in s tem zagotavlja nenehno rast svojih lastnih strokovnih kadrov. Če podjetje strokovnemu delavcu zagotovi primerno stanovanje, ga močneje veže in utrdi stalnost takega delovnega razmerja. Tu pridejo v poštev tisti delavci, ki opravljajo dela, za katera je potrebna kvalifikacija ali višja kvalifikacija ter strokovno administrativno in tehnično osebe. Vendar se tudi strokovni delavci po pomenu za proizvodnjo razlikujejo po tem, da so nekateri lahko v danem obdobju za nemoten potek proizvodnje nenadomestljivi. Za izučitev ali priučitev drugih pa je potreben daljši ali krajši priučevalni staž. Delavca torej ni mogoče na njegovem delovnem mestu takoj zamenjati z drugim delavcem.

V prvem primeru tako imenovanih nenadomestljivih visokostrokovnih delavcev in tistih, katere je podjetje pridobilo le s tem, da jim je obljubilo stanovanje, dopušča komisija vodstvu podjetja, da takega prosilca oceni do tretjine teže vseh pogojev, t. j. do 60 točk. Ako ne obstoje tudi drugi važni pogoji za dodelitev stanovanja, s tem prosilcu še ni zagotovljena prednost.

V drugem primeru ocenjuje komisija po lastnem preudarku in v sporazumu z vodstvom proizvodnje ostale visokokvalificirane in kvalificirane delavce v razponu do 20 točk glede na važnost delovnega mesta in čas, ki je potreben za priučevanje. Prosilci, ki delajo na polkvalificiranih in nekvalificiranih delih, se v prvem pogoju ne ocenjujejo.

2. V drugem pogoju se meri kvaliteta prosilca kot delavca. Presoja se njegova prizadevnost, ki je izražena v količini dela; strokovno znanje in spretnost v kvaliteti dela; tovariški odnosi in smisel za sodelovanje, prenašanje znanja na sodelavce, predvsem mlajše, ter delovna disciplina. Ocenjevanje izvršuje komisija v sodelovanju z nadrejenimi starešinami in pristojnim sindikalnim poverjenikom ali predsednikom sindikalnega pododbora, ki delavca najbolj poznajo. Skupna dosegljiva teža je 10 točk.

3. Podjetje stremi po čim večji stalnosti delovnega razmerja, čim dalje časa je nekdo v nepretrganem delovnem razmerju, večja je njegova spretnost in strokovna izkušnost. Dobo nepretrganega delovnega staža ocenjujemo do teže 10 točk in s tem nagrajujemo tudi prosilcevo pripadnost delovnemu kolektivu in mu s tem dajemo zaslužno priznanje.

Delavci, ki pogosto menjajo delo v našem kolektivu niso ocenjeni.

Želimo, da bi ta pogoj zmanjšal fluktuacijo delavcev. Stalnost zaposlitve ocenjujemo tako: nad 20 let službe 8 do 10 točk, nad 10 let službe 5 do 7 točk, nad 5 let 3 do 4 točke, do 5 let 2 točki, do treh let 1 točka, manj kot eno leto službe se ne ocenjuje.

K tem trem proizvodnim pogojem dodaja komisija še po 5 točk za vsakega člana ožje družine prosilca, ki je tudi zaposlen v Cinkarni, ne glede na delovno mesto in leta zaposlitve. Za podjetje je namreč koristno če uporablja isto stanovanje čim več njegovih delavcev.

4. Ne le z delom v podjetju, tudi z udeležbo v NOB in ljudski revoluciji, z aktivnim delom po osvoboditvi v raznih množičnih organizacijah, športnih in kulturnih društvi in v organih družbenega samoupravljanja služi posameznik koristim skupnosti. Zato je prav, da tak njihov prispevek upoštevamo tudi pri dodeljevanju stanovanj. Mnogi so postali v NOB ali pri delu invalidi in je treba to v prednostni listi upoštevati. Tu upoštevamo tudi priznanja, ki jih je prosilec družba že dala v obliki raznih odlikovanj. Pri ocenjevanju do 10 točk se upošteva doba, ki jo je prosilec ali član njegove ožje družine prebil v NOB, za porih, internacijah, ter njegova sedanja obremenitev v družbenem in političnem delovanju. S takim stališčem poudarja podjetje tudi pomembnost delavca, čigar socialistična za-

vest je večja in ki družbi daje več. Naravno je, da zgolj članstvo v neki množični ali politični organizaciji brez aktivnega udeleževanja pri ocenjevanju ne pride v poštev. Tudi pri ocenjevanju tega pogoja vključujemo prosilčevega zakonca.

5. Upoštevati je treba tudi nujnost dodelitve stanovanja, ki nastane po sodni odpovedi ali nameravanem odnosno naravnem rušenju hiše, kjer stanuje prosilec. Posebno pereči so tisti primeri, ko je prosilec podnajemnik, saj je po obstoječih predpisih odpovedi podnajemniške pogodbe lahko izvršena. Tu se pri tehtanju do 10 točk oziramo ali je prišlo do odpovedi po krivdi prosilca ali brez te krivde.

6. Delavci, katerih bivališče je zelo oddaljeno od tovarne in hodijo na delo daleč peš ali se vozijo s kolesom ali z vlakom, prihajajo utrujeni na delo. Njihova storilnost je manjša, nevarnost nezdor pri delu pa večja. Neugodne zveze z vlakom onemogočajo elastično razporejanje na delovne izmene. Počitek teh delavcev je zaradi zamud na poti krajši. V posebno perečih vprašanjih ocenjujemo tudi ta pogoj s težo do 10 točk po natančni razpredelnici.

7. Največkrat nastopa kot vzrok stanovanjske stiske slaba kvaliteta sedanjega stanovanja. Zaradi vloge je ogroženo zdravje stanovalcev; v temnih prostorih se razvijajo nevarni paraziti, kviri se zdravje oči; temno stanovanje otežkoča kulturno in strokovno izobraževanje prosilca. Še razni drugi pogoji zmanjšujejo vrednost stanovanja ali pa ga celo označujejo kot neprimerne za človeško bivališče n. pr. ni kuhinje, skupna uporaba kuhinje in stranišča z drugimi stanovalci, kletna in podstrešna stanovanja, velike temperaturne razlike, oddaljenost pitne vode, smrad, ropot itd. Slabo kvaliteto stanovanja ocenjuje komisija do 15 točk.

8. Pogostni vzrok neznosnih stanovanjskih razmer je prenaseljenost stanovanjskih prostorov. Tu se je komisija odločila, da bo upoštevala le najbolj kritične primere, ko pride na enega stanovalca manj kot 6 m² stanovanjske površine. Računa se površina vseh stanovanjskih prostorov skupno s pritliklinami s težo do 10 točk, od manj kot 2 m² na osebo navzgor. V prenaseljenem stanovanju ni mogoč zadosten počitek delavca, laže se razširjajo nalezljive bolezni, nestrpnost in nezadovoljstvo stanovalcev privede do raznih sporov in drugih problemov v družini, kar vse močno vpliva na delovni elan delavca.

9. Kadar živi v neprimernem stanovanju tuberkulozni bolnik, ki nima lastnega stanovanjskega prostora je neposredno in nevarno ogroženo zdravje vseh družinskih članov. Tuberkulozna obolenja zahtevajo dolgotrajno zdravljenje, ki angažira ogromna družbena sredstva. Tuberkulozni prebolelnik je trajno za delo manj sposoben. Ker nastopajo v takih primerih skoraj vedno tudi neprimerno stanovanje in prenaseljenost, ki se posebej merita, smo kljub izredni ogroženosti ocenili ta pogoj le z do 10 točkami. Pri tem upoštevamo ali je bolnik prosilec, ali drug član družine in ali gre za akutno TBC ali za neaktivno sta-

nje; ali gre za pljučno ali drugo obliko tuberkuloznega obolenja.

Ugodna rešitev takega stanovanjskega problema omogoči hitrejšo ozdravitev, preprečuje ponovna obolenja in razširjanje te zahrbtnje bolezni.

10. Neprimerni stanovanjski prostori omogočajo tudi razna druga težka obolenja delavca ali drugega člana njegove družine. N. pr. revme, kadar je stanovanje vlažno, ali če je preprih, mraz in visoke temperaturne razlike; srčna obolenja so večkrat posledica naporne poti na delo in iz dela, razne živčne in duševne bolezni so lahko posledica nezadovoljstva in preprih, ki nastajajo zaradi neprimerne stanovanja. Obolenja, ki jih neprimerni stanovanjski pogoji pospešujejo in s tem omejujejo fizično odpornost delavca in družinskih članov je še več. Glede na to, ali je ogrožen delavec ali član družine tudi ta pogoj tehtamo z do 10 točkami.

11. Mnogokrat so tudi razni neugodni psihični in drugi vplivi okolja vzrok, da postane življenje v določenem bivališču nezno in lahko povzroči ne le razna živčna obolenja, temveč tudi moralni razpad družine, nezadovoljstvo in miselno odsotnost delavca pri delu. To so predvsem primeri ko živi več kot ena družina v istem stanovanju, kar je še posebej hudo, če žive v nesoglasju. Moreči so spori z neposrednim sosedstvom. Zaradi negativnih vplivov sosedstva in kvarnih vplivov, kadar odrasla otroci žive v istem prostoru z odraslimi, prihaja do vzgojne in moralne ogroženosti ter pokvarjenosti otrok, do delikvence in drugih primerov družbenega nereda. Posebno so hudi kvarni vplivi na doraščajoče otroke. Včasih je, kljub sicer primerne stanovanju, zaradi takih kvarnih vplivov potrebno in nujno, preseliti prosilca v drugo okolje. Tudi ta pogoj ocenjujemo po posebnem ključu s težo do 10 točk.

12. Slaba kvaliteta stanovanja, prenaseljenost, nevarnost obolenj in vplive okolja moramo še bolj upoštevati, kadar so v družini mladoletni otroci ali starši. Zato se pri ocenjevanju z do 10 točkami posebej upošteva starčke — bolane ali zdrave in starost ter število otrok. Kot starčka smatramo osebo, ki je stara nad 65 let. Čim mlajši so otroci, tem večja je njihova zdravstvena ogroženost v neprimernem stanovanju.

13. Poleg prej naštetih pogojev nastopajo še razne druge okolnosti, ki silijo človeka, da stanovanje spremeni, ali stopnjujejo sicer nezno stanovanjske razmere. Tudi posamezen pogoj, ki je v tabeli že upoštevan je lahko tako hud, da ga je treba posebej osvetliti. Take izredne razmere posebej ocenjujemo z do 10 točkami. N. pr. nemogoče je dnevni počitek v tesnem stanovanju, nemir, v velikih temperaturnih razlikah, kadar delavec dela ponoči. Ločeno življenje cepi družinsko sožitje in ga ekonomsko obremenjuje. Moralno kvarni vplivi so lahko tako močni, da je skrbniški organ odredil spremembo okolja. Prosilcu se zaradi vlage novo pohištvo okvari ter je utrpel ekonomsko škodo itd.

14. Upoštevati je treba tudi, koliko let že živi prosilec v neprimernih stanovanjskih razmerah ter mu dati prednost neglede na to, kdaj je vložil prošnjo za stanovanje. Za vsako leto se teža pogoja stopnjuje za 1 točko do največ 10 točk.

15. Podjetje stremi, da nudi stanovanje čim večjemu številu delavcev, zato je zainteresirano, da izpraznjeno stanovanje lahko dodeli drugemu delavcu. Take zamenjave so koristne tudi za nastanitev samskih delavcev ali zakoncev brez otrok, ker so največkrat prosti le manjši prostori. Možnost zamenjave stanovanja štejemo zato, pri ocenjevanju kot posebno prednost in pri tem ocenjujemo z večjim ali manjšim številom do 10 točk, glede na kvaliteto stanovanja, odnosno stopnjo uporabnosti. Tako v neki meri izenačujemo to skupino prosilcev z onimi, ki imajo sodno odpoved. Sodna odpoved namreč ne bi mogla dajati neke prednosti, ker po sedanjih zakonitih predpisih ni mogoče stanovalca prisilno izseliti, ne da bi mu stanovanjski organ nudil primerno stanovanje.

K temu načinu ocenjevanja stopnje nujnosti je pripomniti še: v mnogih primerih prosijo za stanovanje delavci, ki stanovanja sploh še niso, tako da sedanjega bivališča ni mo-

goče ocenjevati. N. pr. podnajemnik s pravomočno odpovedjo dejansko nima stanovanja ter ga lahko najemodajalec brez vsake zaščite deložira; zakonca živita ločeno vsak kot sostanovalec pri različnih družinah; družina živi v bivališču, ki ni primerno za človeka (svinjski hlev, drvarnica). V takih in sličnih primerih gre za stanje, ki je enako nezno kot pogojem v skrajno neurejenih stanovanjskih razmerah, zato se do maksimalnega števila točk ocenjujejo pogoji: sodna odpoved, kvaliteta stanovanja, prenaseljenost in ostali negativni pogoji.

Preizkus, ki ga je stanovanjska komisija opravila po tem načinu ocenjevanja je pokazal pravilnost stopnjevanja. Zato je ta sistem na seji dne 16. 5. 1958 osvojila in pričela s pripravi za sestavo prioritete liste.

Do 15. maja je bilo vloženih 206 prošelj za družinska stanovanja. Mnoge teh prošelj datirajo še od leta 1954. Ker bo v letošnjem letu dograjenih le 32 stanovanj je komisija sklenila, da pri letošnji prioritetni listi ne bo upoštevala vseh prosilcev. Zato je po pregledu vseh prošelj izločila:

1. Prošnje prosilcev, ki še nimajo dveh let neprekinjenega delovnega staža v Cinkarni, razen onih visokokvalificiranih delavcev, katerim je bila obljuba podjetja, da dobe stanovanje, pogoj za zaposlitev.

2. Prošnje vseh prosilcev, pri katerih je stopnja nujnosti dodelitve ali spremembe stanovanja v primerjavi z ostalimi prosilci, po prosti presoji komisije, minimalna. Takih prošelj je bilo 33.

3. Izločila je še nadaljnjih 52 prošelj onih prosilcev, katerim so se v zadnjih dveh letih stanovanjski pogoji vsaj nekoliko izboljšali, ali po mnenju komisije dokončno rešili.

4. Komisija je sklenila, da prošelj, ki bodo vložene po 31. maju t. l. pri sestavi prioritete liste letos ne bo več upoštevala.

5. Prošelj delavcev, kateri so se zaposlili po 1. aprilu letos praviloma ne bomo obravnavali dokler ne dovrše 5-letnega nepretrganega staža v našem podjetju. Ta sklep je sprejela komisija zaradi tega, ker pri dosedanjem tempu gradnje stanovanj niti dosedaj vložene prošnje v 5 letih ne bodo mogle biti rešene. Referentu za sprejem delavcev je komisija na-

ročila, da vsakega prosilca za zaposlitev s tem sklepom seznaniti ter se to izvaja že od 1. aprila letos.

Po vseh teh ukrepih je ostalo za obdelavo še 124 prošelj. Skupno število vseh prošelj za družinska stanovanja vloženih do 31. avgusta 1958 je 238. Prošelj za samska stanovanja komisija doslej ni sprejemala, ker s takimi stanovanji ne razpolaga.

Od 1. maja do 31. avgusta je imela komisija 5 skupnih rednih sej in 7 sej za ocenjevanje prošelj. V tem času so člani komisije izvršili 30 pregledov stanovanj prosilcev.

Čim bo delavski svet potrdil gornji sistem ocenjevanja prosilcev za razvrstitev v prioriteto listo, bo komisija prioriteto listo objavila tako, da bodo znane prosilcem teže pogojev izražene v točkah ter mnenje komisije ali je možna zamenjava in kakšno stanovanje je prosilcu najnujnejše potrebno. Delavski svet naj bi tudi odločil ali bo stanovanjska komisija predložila upravnemu odboru le priporočila glede dodelitve stanovanj ter bo o tem odločal upravni odbor ali pa bo stanovanje dodeljevala komisija sama. Menimo, naj bi komisija dajala le priporočila, odločal pa bi upravni odbor.

Menimo, da bi pri odločanju glede dodelitve stanovanj v novih blokih bilo potrebno upoštevati tudi splošno civilizacijsko in kulturno higiensko stopnjo družine ter prosilca izločiti, če bi bilo pričakovati, da prosilec novega stanovanja ne bo umel v redu vzdrževati.

Odločanje o dodelitvi stanovanj v novem bloku bo težavno tudi zaradi tega, ker mnogi prosilci, ki žive v najtežjih pogojih, ter bi zaslužili vso prednost, nimajo toliko družinskih članov, da bi bila ekonomsko utemeljena dodelitev dvosobnega stanovanja, enosobnih stanovanj pa ni na vidiku.

Po vsem tem, predlaga komisija, da se tempo gradnje stanovanj za zaposlene delavce nadaljuje v letos začetem obsegu, če že ne pospeši. Stanovanjska stiska naših delavcev, ki se je pri letošnjem pregledu prošelj pokazala, ne bi bila tako huda, če ne bi zadnja leta bilo tako minimalne gradnje stanovanj.

Predsednik komisije:
(Tratnik Viktor)

Otroci cinkarniških delavcev so letovali

Rumeni avtobus je zapeljal pred vhod celjske Cinkarne in petdeset otrok ga je pozdravilo z radostnimi vzkliki in mahanjem. Hipoma je bil avtobus poln smeha in vpitja, mamice so se gnetle pri vratih avtobusa ter jim dajale še zadnje nasvete in opomine. — Avtobus je krenil, mamice so jim še enkrat pomahale v pozdrav in peljali smo se proti našemu dnevnemu letovišču pri »Petričku«.

Celjska Cinkarna je najela ta dom za otroke svojih delavcev, kjer bi se otroci odpočili, naučili svežega zraka in se ob dobri hrani prijetno počutili. Vsak dan nas je peljal avtobus zjutraj k Petričku, zvečer pa smo se z njim zopet vračali. Naš dom je bil zelo lepo urejen. V lepi okolici Petrička, v dobro urejeni jedilnici, polni miz in dobrih jedi, so se otroci resnično prav dobro počutili. Še zdaj mi zveni po ušesih njihov smeh in njihove prošnje. »Prosim tovariš upravnik, jaz bi še juhe, pa ne preveč, pa še malo kruha!« — Tovarišica Violanda, jaz pa ne morem vsega pojedti ali lahko pustim?« No, tovarišica Violanda je rekla ne in temu je po navadi sledil jok. »Jaz ne maram riža, pa paradajzeve omake tudi ne.« In solze so tekle v nezaželeno omako. A moram tudi to napisati, da je po polurnem »mučenju« omaka le izginila s krožnika in otrokov obraz je bil zopet nasmejan in vesel. Mnogokrat sem sedel v jedilnici in pisal dnevnik, ko so mi skozi odprto okno prihajali na uho veseli zvoki otroškega smeha, tu in tam se je zaslišala pesem in skozi to mešanico glasov je zazvenel oster glas tov. vzgojitelja Ivota: »Kaj pa plezaš na drevo, boš zlezal hitro dol!« Iz kuhinje pa se je slišal rop posode in povelja kuharice Karle, vprašanje pomočnice in vse to se je mešalo v prijetno »godbo«, ki je zvenela v lep sončen dan.

Ko sem stopil med skupino otrok, ki so pravkar neusmiljeno ubijali majhno žabo, so mi navdušeno pripovedovali o svojem podvigu, kje so jo ulovili, kdo je bil glavni junak itd. Seveda smo se tudi kopali, kradar je bilo lepo vreme. Tu je bilo največ smeha in veselja. V pesku so si gradili vsemogoe »bazene« »bunkerje«, »palače«, ako je nekdo od vzgojiteljev zaklical: v vodol, so se z vpitjem pognali v prijetno osvežujočo vodo. Nasmejanih obrazov so se vračali zvečer otroci domov.

Za nami sta dva meseca, kjer so otroci letovali v dveh izmenah in verjemite, težko je bilo slovo otrok od Petrička, od rumenega avtobusa, od vzgojiteljev. Mislim, da ni očeta in ne matere, ki bi ne bil hvaležen organizatorju tega letovanja in vsak lahko reče: najiskrenejša vam hvala! In ko smo zadnjič stopili iz avtobusa pred Cinkarno ter gledali za odhajajočim praznim avtobusom smo pomislili: »Ali nas bo še kdaj vozil k Petričku?«

Hočevar Danijel

ŠAH BRZOTURNIRJI

Dne 1. avgusta je bil izredni brzoturnir, na katerem je igral nekdanji član naše šahovske sekcije Andrej Mišura. Med desetimi udeleženci je osvojil prvo mesto inž. Vrhovc, ki je dobil vseh devet partij, 2.—3. inž. Pipuš in Šnajder 7 točk, 4. Mišura 6 točk, sledijo Dečko, Mraz, Rustenpašič, Koklič, Zorko in Žele.

Na brzoturnirju za prvenstvo v mesecu avgustu je sodelovalo devet igralcev. Prvo in drugo mesto sta si delila Počivalšek in inž. Pipuš s 7 točkami, tretji je bil Dečko, sledijo: Šnajder, Arh, Rustenpašič, Zorko, Persolja in Koklič.